

L'HORT D'IGLÉSIES

PATRIMONI MUNICIPAL

LA SELVA DEL CAMP

La finca original de l'Hort d'Iglésies limitava amb el camí de Tarragona, des de la creu de terme fins a l'Hort de Sant Agustí, el camí del Vilar i el barranc.

Construït a primers del s. XIX, el 1993 el mas i els jardins estaven en un estat de precarietat.

| ELS ORÍGENS

La informació històrica que tenim del Mas d'Iglésies ens és expressada per Ramon Batlle Punyed, nét d'Antònia Lloberas que en fou propietària el 1886. El 1993 d'acord amb documentació conservada ja fos correspondència, escriptures, testaments, etc. de la família o dels antecessors, així com testimonis orals o vivències pròpies, n'elaborà un informe sobre la propietat que ens ha servit de base per a acostar-nos a la història del Mas i dels seus respectius propietaris.

Des que el comú de la Selva n'adquirí la propietat, l'indret se l'ha anomenat com es coneixia popularment, o sigui Hort d'Iglésies, tot catalanitzant el nom que en realitat seria Iglésias o Yglesias, cognom del qui fou el primer propietari.

Josep Yglesias Ramon era nascut a Sant Martí Sesgueioles (Anoia) i els pares eren de Biosca (Segarra). Havia viscut a Barcelona on es casà amb Eulàlia Puig Vilardaga nascuda a Berga. Aconseguí el títol de *Ciudadà honrat* de Barcelona i, posteriorment, se'n va anar a viure i comerciar a Reus on tenia una fàbrica d'aiguardent al carrer de Sant Vicenç.

EL MAS NEOCLÀSSIC

Per una nota escrita de Ramon Grau, nét de Josep Yglesias, a Bonaventura Punyed, marit d'Antònia Lloberas, datada el 1890, es dona una data indeterminada de l'edificació del Mas que podria ser entre 1802 i 1805.

L'edifici original del Mas tenia una planta pràcticament quadrada i va ser construït en l'estil neoclàssic d'acord amb els canons arquitectònics i estètics de principis del segle XIX i amb les formes i els temes artístics que deriven sobretot del classicisme hel·lènic. Si ens fíem de la data donada de la construcció del mas, ens trobem davant d'un primerenc estil donat que a Catalunya imperava encara l'art barroc i el neoclassicisme no es consolidaria fins ben entrat el s. XIX.

Les façanes estan decorades amb pintura amb elements ornamentals com ara columnes i frontons damunt les portes dels balcons. Rematant la cornisa, de pedra, observem uns pinacles piramidals propis de l'època a cada un dels angles i un gerro florit de guarniment enmig de la façana principal. Unes gàrgoles o carasses sostenen el rec per evacuar l'aigua de les teulades.

A l'entrada de la planta baixa s'hi trobava una làpida rodona que amagava una gran sitja per emmagatzemar gra. Al subsòl hi havia també una cisterna. Pel que fa a les estances d'aquesta planta baixa, totes amb la volta catalana, hom hi trobava la cuina i els magatzems i cellers.

Tant la planta baixa com la planta noble estaven enrajolades amb cairons de terra cuita i de les estances d'aquesta segona planta eren decorades amb pintura o amb papers així mateix pintats.

Segons font oral tramesa per alguns propietaris les decoracions amb pintura al tremp van ser obra de pintors italians. Aquestes estances són quatre, el hall o rebedor, el saló, l'alcova i una habitació contigua, totes elles comunicades entre si.

El rebedor conté escenes representant cada una de les quatre estacions i unes al·lusions a les arts i a la volta podem contemplar escenes mitològiques: els déus

Les estances nobles del Mas estan decorades amb pintures al tremp alternant motius mitològics amb d'altres de religiosos.

de l'Olimp, els déus referits a l'aigua i els mites lunar i solar. Al saló noble, alternant amb paisatges i decoracions amb pilars dòrics, i com si fossin quadres, hi ha representacions de titans, déus i herois mitològics (Cronos, Zeus i Hera, els Dioscurs, Prometeu, Hèracles, Perseu) i en un nivell superior referències a les Virtuts (Fe, Vigilància, Veritat, Providència) i encara uns medallons amb l'efígie de personatges històrics de diferents èpoques. A l'alcova hi és representada la Sagrada família en sengles medallons ornats (Josep, Maria i Jesús) i una al·legoria a Eros o Cupid on hi havia la cambra. En una quarta habitació i damunt de cada una de les portes, representacions monocromes dels sants titulars de Reus, Tarragona i Barcelona o sigui Pere, Magí i Eulàlia. Altres estances del primer pis eren la cuina, el menjador i l'oratori.

La tercera estança, sotateulada l'ocupaven les golfes i encara una escala de caragol menava a la torratxa, un esplèndid mirador des d'on es domina tota l'extensió de la propietat i una visió circular panoràmica de la vila de la Selva per la part del raval de sant Rafael, la muntanya de Sant Pere i la serralada de l'Albiol i la Mussara, per una banda, i el front marítim de Tarragona i Salou, per l'altra.

La finca del Mas era una de les més extenses del terme, limitant amb el camí de Tarragona, des de la creu de terme fins a l'Hort de Sant Agustí i el camí del Vilar. Incloïa un maset on vivien els masovers, una bassa gran i uns rentadors que estaven al límit de la parcel·la, a tocar a l'Hort de Sant Agustí.

| ELS IGLESIAS

Josep Yglesias tingué un fill i cinc filles: Magí que maridà amb Maria Albanés Suñer, Josefa casada amb Antonio Francisco de Nicolau, Eulàlia (dita Atàxia) que es casà amb Antoni Gavaldà Ayxemús, Maria Francisca casada amb Manuel Grau Pujol, Mercedes que esdevingué soltera i Raimunda que es casà amb un Gavaldà.

En el seu testament fet el 28 de gener de 1827, set dies abans de morir, deixava el Mas al seu nét Josep, fill de Magí, i a les tres filles solteres en aquell moment, Francisca, Mercedes i Raimunda, les altres propietats, dues finques a la partida del Mas Bertran i una altra a la Costeta.

Un germà de Josep, de nom Antonio i que conservava el títol familiar de baró de Biosca feu construir un mas a Reus, de factura similar al de la Selva, conegut com a Mas Iglesias o Vil·la Biosca i que actualment és propietat del municipi. Restaurat el 1996 és l'actual Centre de la Imatge (CIMIR).

També a Reus, Josep Iglesias Ódena el 1908 va fer construir al carrer de Jesús, un edifici d'habitatges com a residència dels tècnics superiors del Vapor Vell, una fàbrica de filatures de cotó que pertanyia a la família. La casa, d'estètica modernista, va ser projectada per l'arquitecte Pere Caselles. Uns anys abans, Josep Iglesias, junt amb el seu germà, havien encarregat, també al mateix arquitecte, la Casa Punyed del carrer Llovera. Al cementiri general de Reus es conserva el panteó monumental d'estil neoclàssic amb trets neogipcis, conegut com de la família Iglesias encarregat el 1872 per Pere Ódena, propietari del Vapor Vell, a l'arquitecte Jaume Brossa amb escultures dels germans Vilamitjana.

L'edifici original tenia planta pràcticament quadrada i no contemplava porxo ni terrats.

| LA FAMÍLIA PUNYED LLOBERAS

L'any 1886, Antònia Lloberas Mirall, filla de Simó Lloberas alcalde de Tarragona el 1874 i cònsol de Venèçuela, adquirí el Mas i les altres propietats de la Selva dels Iglesias. Estava casada amb Bonaventura Punyed Bofarull, notari de Reus.

En aquell moment l'Hort d'Iglésies, en realitat, estava constituït per cinc finques a causa de les partions de l'herència. La senyora Antònia va pagar 40.000 pessetes (36.700 ptes. pel mas i 500 pel viver) sense aconseguir una partió, el mas de la Susanna, que va quedar en propietat d'un germà de Josep Yglesias tot i les reclamacions dels hereus.

Els nous propietaris van modificar l'arquitectura del mas. A la façana principal substituïren els balcons per un porxo de ferro forjat i construïren magatzems tot abraçant el nucli original fins a l'alçada de la primera planta. La primitiva idea era de fer una galeria tot el voltant, però a indicacions de l'arquitecte ho deixaren com un terrat al nivell de l'eixida dels antics balcons. Ampliada la planta baixa es va dedicar un espai per habitatge dels masovers i la construcció de safareigs.

S'havia projectat de marmolar les escales fins al primer pis, però la mort de la senyora Antònia el 1892 va deixar aquesta i d'altres millores en suspens. Els hereus eren els quatre fills del matrimoni (Joaquim, Antonio, Arturo i

Detall de la reixa de les finestres amb les inicials d'Antònia Lloberas, propietària el 1886.

La família Punyed Lloberas va modificar l'estructura del mas i va crear una zona enjardinada.

Mercedes) mentre l'espòs quedava com a usufructuari. Quatre anys més tard, el 1896, moria el senyor Bonaventura i els seus quatre fills, menors d'edat, van quedar sota custòdia d'un consell de família. El 1906 es casava Mercedes amb Mariano Batlle de Balle i el 1908 Arturo amb Antonieta Wyneken Segimón.

Els Punyed milloraren l'entorn amb un del jardí anglès davant el mas amb font i brollador, una pista de tennis i l'avinguda de til·lers fins a l'entrada pel camí de Tarragona on s'aixecà una portalada amb reixa de ferro dissenyada per l'artista local Josep Fortuny (*Pepito Calaf*).

Els propietaris no residien al Mas, s'hi traslladaven temporalment per l'estiu o per la Fira. Els que hi vivien eren els masovers. A finals del s. XIX el masover era Pau Agudé Gallofre de Vilabella casat amb Teresa Gatell Dalmau de la Selva, el succeí el seu fill Antonio casat amb Antònia Cristià Pàmies i posteriorment, Andreu, el fill d'aquests, que ho fou fins al 1993, quan la finca fou adquirida per ser urbanitzada.

| L'HORT D'IGLÉSIES MUNICIPAL

La promotora Residencial Mas Iglésies, després de llargues negociacions, va cedir la masia i els jardins al municipi, en total uns 13.000 m² de jardins i 1200 m² de construcció.

Per donar nom als carrers de la nova urbanització, el municipi va triar referents de l'època de construcció del mas original, o sigui de la Il·lustració, corrent filosòfic i social de l'anomenat *Segle de les Llums* o a la divisa de "Llibertat, Igualtat, Fraternitat" proclamada per primera vegada a la Revolució Francesa: Avinguda de la Llibertat, carrers de la Il·lustració, Enciclopèdia, Botànica o del selvatà Joan de la Creu Baget, heroi de la Guerra del Francès de 1808.

Per la Festa Major d'Estiu de 1993 es programà una jornada de portes obertes a l'Hort d'Iglésies i una paellada popular que fou la llavor d'una tradició festiva que s'ha mantingut any darrere any i que forma part del calendari festiu.

Per tal d'ordenar tot aquest nou espai públic, l'Ajuntament creà una escola taller amb mòduls de construcció, electricitat, fusteria i jardineria que es dedicà a la restauració de l'edifici i dels jardins, molt abandonats, i que donà feina inicial a una quarantena de joves.

Per reformar i adaptar el mas a usos municipals, es creà una escola taller amb mòduls de construcció i jardineria.

Els jardins de l'Hort d'Iglésies s'han convertit en un lloc ideal per a usos col·lectius de lleure i esbarjo.

La Plegadora d'avellanes, escultura en bronze d'A. Martí (1996).

El Mas d'Iglésies acull, entre d'altres, a Biblioteca i l'Arxiu municipals.

I D'INSTITUT A CASAL DE CULTURA

Quan s'iniciaven les obres de restauració, i per tal de no perdre la possibilitat de tenir un institut de secundària a la Selva en uns moments que s'iniciava el programa de l'ESO, l'Ajuntament va oferir l'edifici per ubicar-hi provisionalment les aules i això motivà que s'aixequés una nova planta damunt els antics magatzems que abraçaven l'edifici mestre per tal de guanyar espais per donar cabuda a les necessitats del nou institut.

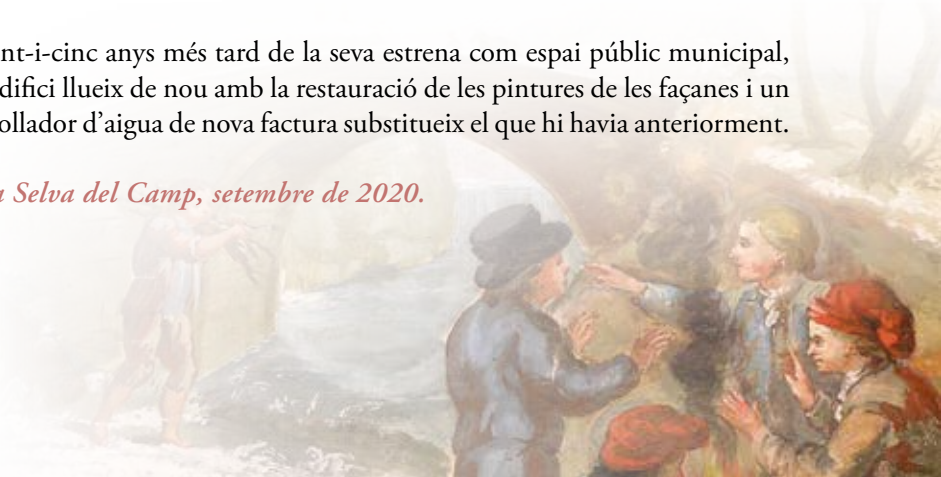
El primer servei municipal que s'ubicà al Mas fou la ràdio i televisió que ocupà les golfes de l'edifici. El maig de 1996, pràcticament enllestides les obres de reforma els jardins acolliren l'acte multitudinari de la Coronació canònica de la Mare de Déu de Paretdelgada i pel setembre s'estrenava el nou Institut. L'Ajuntament es reservava un parell d'estances per a la Biblioteca i l'Arxiu que s'estrenarien l'any següent en una jornada en què també es col·locava l'escultura de bronze de *la Plegadora d'avellanes* als jardins.

Des d'aleshores, l'Hort d'Iglésies ha estat un espai privilegiat per acollir activitats festives a l'aire lliure, ja siguin concerts, balls, cinema, trobades i àpats col·lectius, esport, etc.

Finalment quan el 2006 el departament d'Educació de la Generalitat, amb sis anys de retard de la data prevista inicialment, va inaugurar el nou institut a la Rasa de Ferrater, l'edifici del Mas d'Iglésies quedà alliberat per poder ampliar la Biblioteca i les altres estances es van dedicar a serveis municipals de cultura, formació i lleure juvenil, fins avui i esperem que per molts anys.

Vint-i-cinc anys més tard de la seva estrena com espai públic municipal, l'edifici llueix de nou amb la restauració de les pintures de les façanes i un brollador d'aigua de nova factura substitueix el que hi havia anteriorment.

La Selva del Camp, setembre de 2020.

FONT DE L'HORT D'IGLÉSIES. "ELS BROLLADORS DEL CONEIXEMENT" DE L'ESCUPTOR SELVATÀ FLORENCI ANDREAZINI

Inaugurada el 12 de setembre de 2020, la font presideix l'espai central del jardí de davant del Mas d'Iglésies, equipament del poble de la Selva des de l'any 1996 i que acull la Biblioteca Pública i l'Arxiu Històric Municipal.

L'obra literària de Joan Puig i Ferrer i de Ventura Gassol queda reflectida simbòlicament amb pedra en aquestes dues columnes de llibres apilats, l'un damunt de l'altre. A la part superior els lligalls de documents antics representen l'accés a la història i a la memòria.

De cada columna brolla, de diferent manera, l'aigua del coneixement que dona sentit a la vida.

**Ajuntament de
la Selva del Camp**

